POGLAVJE 1 – Varovanje osebnih podatkov

DEL 3: Varna raba spleta in varovanje osebnih podatkov

Documentary: https://www.youtube.com/watch?v=KGX-c5BJNFk

Kaj je digitalna varnost? *Tveganja in pasti v digitalnem okolju*

Kaj pomeni digitalna varnost?

- Zaščita **naprav, podatkov in identitete** pred zlorabo
- Zmožnost **prepoznati nevarnosti** in se pred njimi zaščititi
- Pomembna za **vse, ki uporabljajo računalnik ali pametni telefon**

Najpogostejša tveganja:

- **Lažna elektronska sporočila (phishing)**: "Kliknite tukaj za subvencijo"
- **Zlonamerna programska oprema (virusi, trojanci)**: skrita v priponkah ali aplikacijah
- **Kraja identitete**: nekdo se izdaja za vas in dostopa do vaših podatkov
- **Neposodobljene naprave**: varnostne luknje omogočajo vdore
- **Deljenje gesel ali osebnih podatkov** prek nezavarovanih kanalov

Primer iz prakse:

Kmet prejme e-sporočilo, ki izgleda kot ARSKTRP, a ga vabi na sumljivo povezavo z obrazcem za "nujno potrditev".

Kaj si zapomniti:

- Nikoli ne vnašaj podatkov na sumljive spletne strani
- Redno posodabljaj naprave
- Uporabljaj zaščitne programe in **dvostopenjsko prijavo**, kjer je možno

Prepoznava lažnih sporočil, phishinga in goljufij

Crypto Scams Documentary: https://www.youtube.com/watch?v=7hq_w_L2vn4

Billion dollar fraud: https://www.youtube.com/watch?v=7gI-w6Dw77I

Kaj je phishing?

Poskus prevare uporabnika, da razkrije osebne podatke (gesla, bančne podatke, davčne številke).
Poteka prek lažnih e-poštnih sporočil, SMS-ov ali povezav do ponarejenih spletnih strani.

Kako prepoznati lažno sporočilo?

ZNAK LAŽNEGA SPOROČILA	PRIMER
Sumljiv pošiljatelj	"info@subvencije-kmetije.com"
Nujno dejanje	"TAKOJ potrdite svojo vlogo!"
Čudne povezave	Klik na http://nezanesljivportal.biz
Slovnične napake	"Spoštovan uporabnik, vi biti zmagovalec!"
Priponke	"Odpri obrazec_subvencija.exe"

Nevarne oblike phishinga:

- Ponarejeni ARSKTRP ali eUprava portali
- SMS z obvestilom o "blokadi računa"
- Klici ali sporočila z zahtevo za osebne podatke

Kaj storiti:

- Ne klikaj povezav iz sumljivih virov.
- Vedno preveri naslov pošiljatelja.
- Če si v dvomu, pokliči uradno številko (npr. KGZS, MKGP).
- Ne deli podatkov prek SMS-ov ali družabnih omrežij

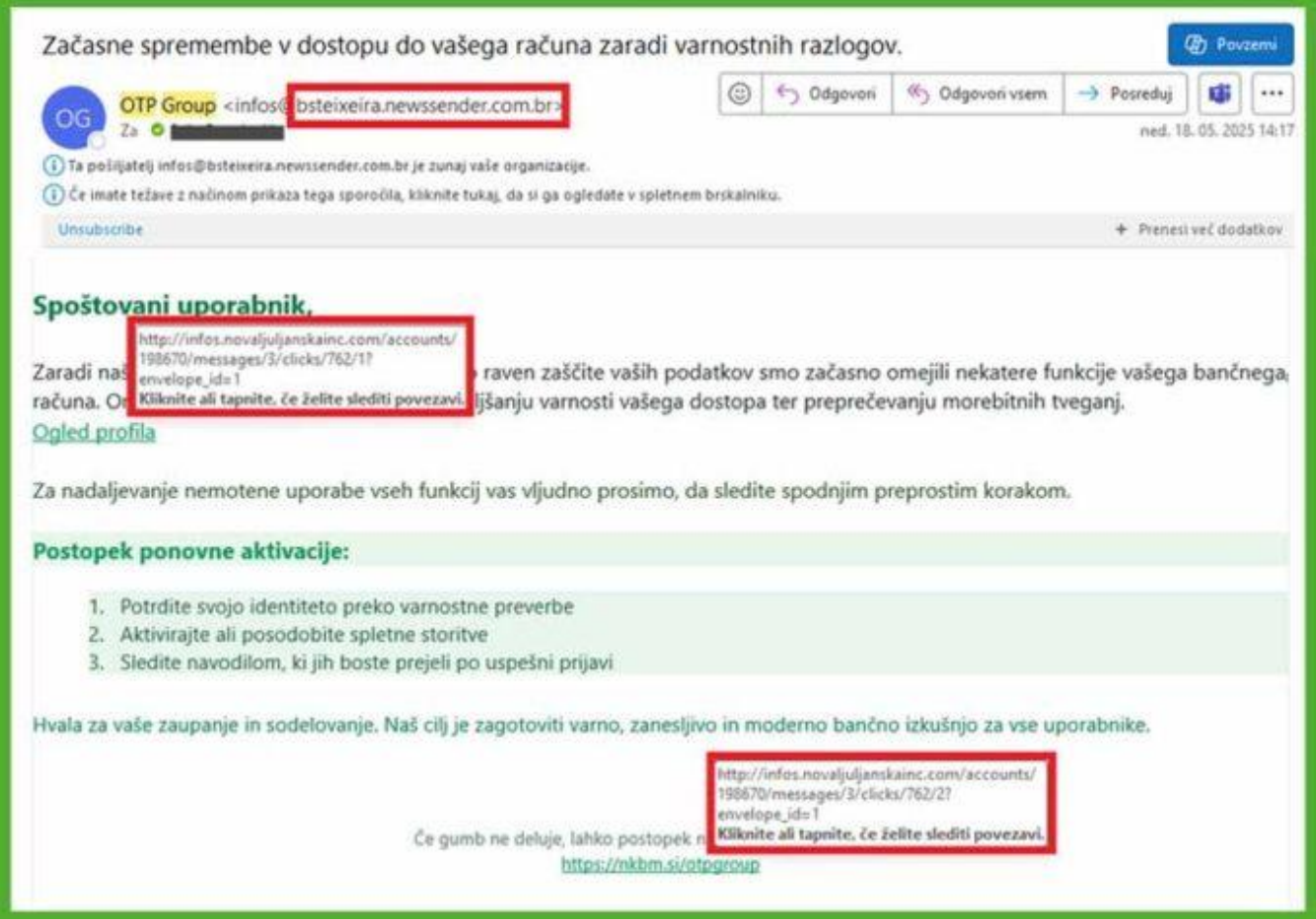

Začasne spremembe v dostopu do vašega računa zaradi varnostnih razlogov.

Povzemi

OG

OTP Group <infos@bsteixeira.newssender.com.br>

Za [redacted]

Odgovori | Odgovori vsem | Posreduj | ...

ned. 18. 05. 2025 14:17

Ta pošiljatelj infos@bsteixeira.newssender.com.br je zunaj vaše organizacije.

Če imate težave z načinom prikaza tega sporočila, kliknite tukaj, da si ga ogledate v spletnem brskalniku.

Unsubscribe

+ Prenesi več dodatkov

Spoštovani uporabnik,

http://infos.novaljuljanskainc.com/accounts/198670/messages/3/clicks/762/1?envelope_id=1
Kliknite ali tapnite, če želite slediti povezavi.

Zaradi naš … raven zaščite vaših podatkov smo začasno omejili nekatere funkcije vašega bančnega računa. O… …ijšanju varnosti vašega dostopa ter preprečevanju morebitnih tveganj.

Ogled profila

Za nadaljevanje nemotene uporabe vseh funkcij vas vljudno prosimo, da sledite spodnjim preprostim korakom.

Postopek ponovne aktivacije:

1. Potrdite svojo identiteto preko varnostne preverbe
2. Aktivirajte ali posodobite spletne storitve
3. Sledite navodilom, ki jih boste prejeli po uspešni prijavi

Hvala za vaše zaupanje in sodelovanje. Naš cilj je zagotoviti varno, zanesljivo in moderno bančno izkušnjo za vse uporabnike.

http://infos.novaljuljanskainc.com/accounts/198670/messages/3/clicks/762/2?envelope_id=1
Kliknite ali tapnite, če želite slediti povezavi.

Če gumb ne deluje, lahko postopek n…

https://nkbm.si/otpgroup

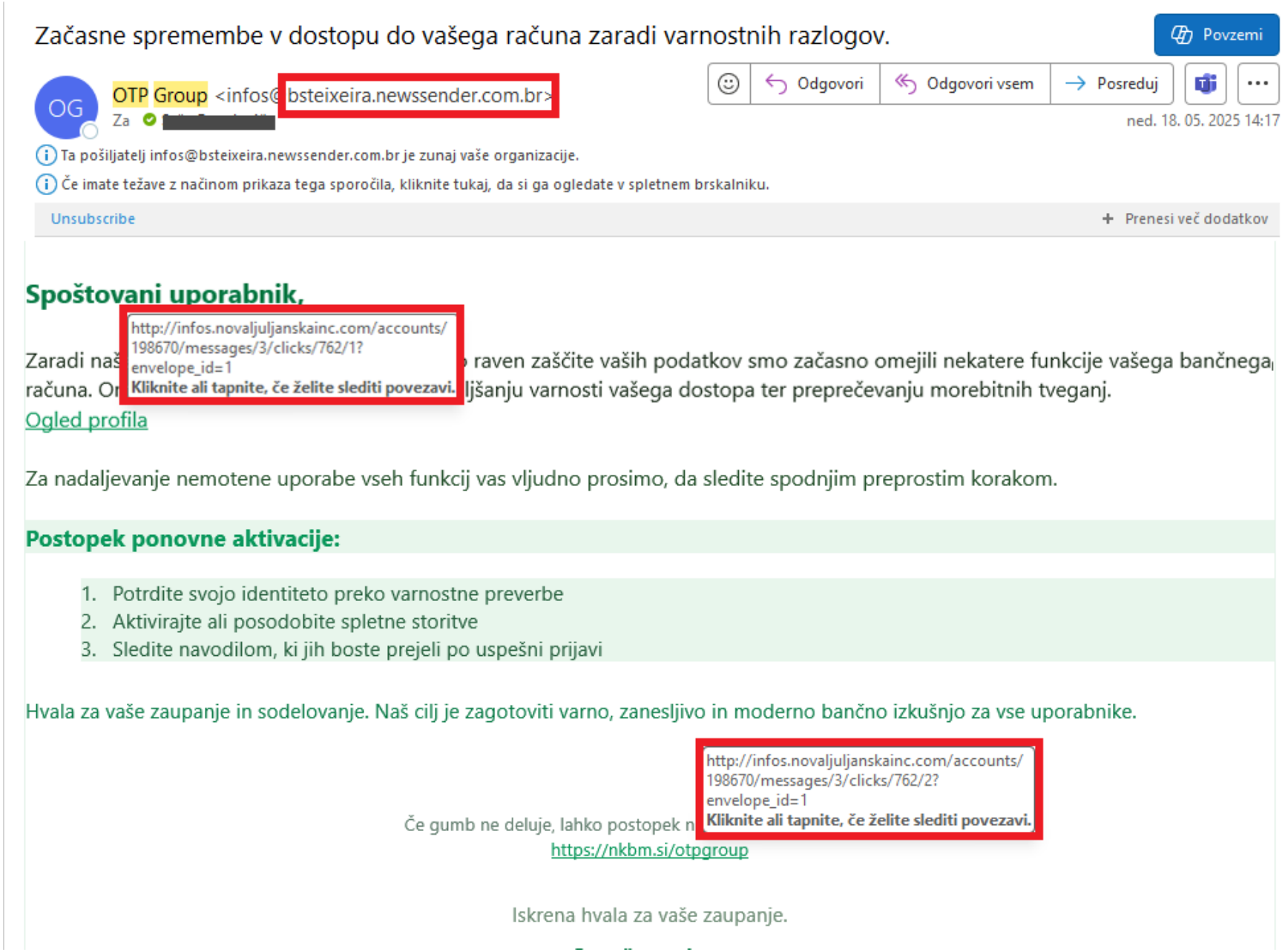

Začasne spremembe v dostopu do vašega računa zaradi varnostnih razlogov.

Povzemi

OG

OTP Group <infos@bsteixeira.newssender.com.br>

Za [redacted]

Odgovori | Odgovori vsem | Posreduj

ned. 18. 05. 2025 14:17

Ta pošiljatelj infos@bsteixeira.newssender.com.br je zunaj vaše organizacije.

Če imate težave z načinom prikaza tega sporočila, kliknite tukaj, da si ga ogledate v spletnem brskalniku.

Unsubscribe

+ Prenesi več dodatkov

Spoštovani uporabnik,

http://infos.novaljuljanskainc.com/accounts/198670/messages/3/clicks/762/1?envelope_id=1
Kliknite ali tapnite, če želite slediti povezavi.

Zaradi naš … raven zaščite vaših podatkov smo začasno omejili nekatere funkcije vašega bančnega računa. Or… ljšanju varnosti vašega dostopa ter preprečevanju morebitnih tveganj.

Ogled profila

Za nadaljevanje nemotene uporabe vseh funkcij vas vljudno prosimo, da sledite spodnjim preprostim korakom.

Postopek ponovne aktivacije:

1. Potrdite svojo identiteto preko varnostne preverbe
2. Aktivirajte ali posodobite spletne storitve
3. Sledite navodilom, ki jih boste prejeli po uspešni prijavi

Hvala za vaše zaupanje in sodelovanje. Naš cilj je zagotoviti varno, zanesljivo in moderno bančno izkušnjo za vse uporabnike.

http://infos.novaljuljanskainc.com/accounts/198670/messages/3/clicks/762/2?envelope_id=1
Kliknite ali tapnite, če želite slediti povezavi.

Če gumb ne deluje, lahko postopek n…

https://nkbm.si/otpgroup

Iskrena hvala za vaše zaupanje.

Varna gesla in dvofaktorska avtentikacija

Password hacking: https://www.youtube.com/watch?v=z4_oqTZJqCo

Zakaj so gesla pomembna?

- Geslo je **prva obrambna črta** do vaših osebnih podatkov, dokumentov in digitalne identitete.
- Šibko geslo je kot **odklenjena vrata** v vaš digitalni dom.

Lastnosti varnega gesla:

- **Najmanj 8 znakov**
- Kombinacija: **velike/male črke**, številke, posebni znaki (!@#)
- Ni osebnih podatkov (npr. "janez1960" ni dobro geslo)
- Primer močnega gesla: Traktor!98Polje

Uporaba različnih gesel:

- Za vsak pomemben račun **različno geslo** (e-Kmetija ≠ Gmail)
- Uporaba **upravljalnika gesel** (npr. KeePass, Bitwarden)

Dvofaktorska avtentikacija (2FA):

- Poleg gesla še **druga potrditev** (npr. SMS koda, mobilna aplikacija)
- Na voljo pri: **eUprava, eDavki, bančne storitve, Gmail, Facebook**

Praktični nasvet:

Če prejmete kodo za prijavo, ki je niste sami zahtevali – nekdo poskuša dostopati do vašega računa!

Nekaj, kar vem: geslo
Nekaj, kar imam: koda
ali
Nekaj, kar vem: geslo
Nekaj, kar sem: prstni odtis
VARNI NA INTERNETU
Od mene je odvisno vse.

https://www.youtube.com/watch?v=aEmF3lylvr4&t=33s

MOČNO GESLO

- Vsaj **8 znakov**,
- **male in velike** črke,
- **ločila** in
- posebne znake.

Zakaj **g**remo **v** **S**lamno **v**as **4? N**a **o**bisk.

- **geslo: ZgvSv4?No**

Kfviz?9TV

Kvgiz?9TV

Kaj so osebni podatki? *Primeri in zakonski okvir (GDPR)*

GDPR EU rules: https://www.youtube.com/watch?v=egVmd_QFY_o https://tiodlocas.si/

Kaj so osebni podatki?

Vsaka informacija, ki se nanaša na določeno ali določljivo osebo:

- Ime in priimek
- Naslov prebivališča
- EMŠO, davčna številka, številka KMG-MID
- Telefonska številka, e-naslov
- Lokacija (GPS), fotografija, glas

Zakonski okvir – GDPR (Splošna uredba o varstvu podatkov):

- Velja po vsej **Evropski uniji** od leta 2018
- Določa, da mora biti **vsaka obdelava podatkov zakonita, poštena in pregledna**
- **Privolitev** je obvezna za vsako zbiranje ali deljenje podatkov

Pravice posameznika (po GDPR):

1. **Pravica do vpogleda** v lastne podatke
2. **Pravica do popravka ali izbrisa**
3. **Pravica do ugovora** pri uporabi za tržne namene
4. **Pravica do prenosljivosti podatkov**

Pomembno za kmetijsko prakso:

- Fotografije z osebami (npr. delavci na njivi) → potrebna privolitev
- Deljenje dokumentov z osebnimi podatki → samo prek **varnih kanalov** (npr. Sopotnik)
- Objavljanje vsebin na družbenih omrežjih → previdno pri deljenju lokacije in imen

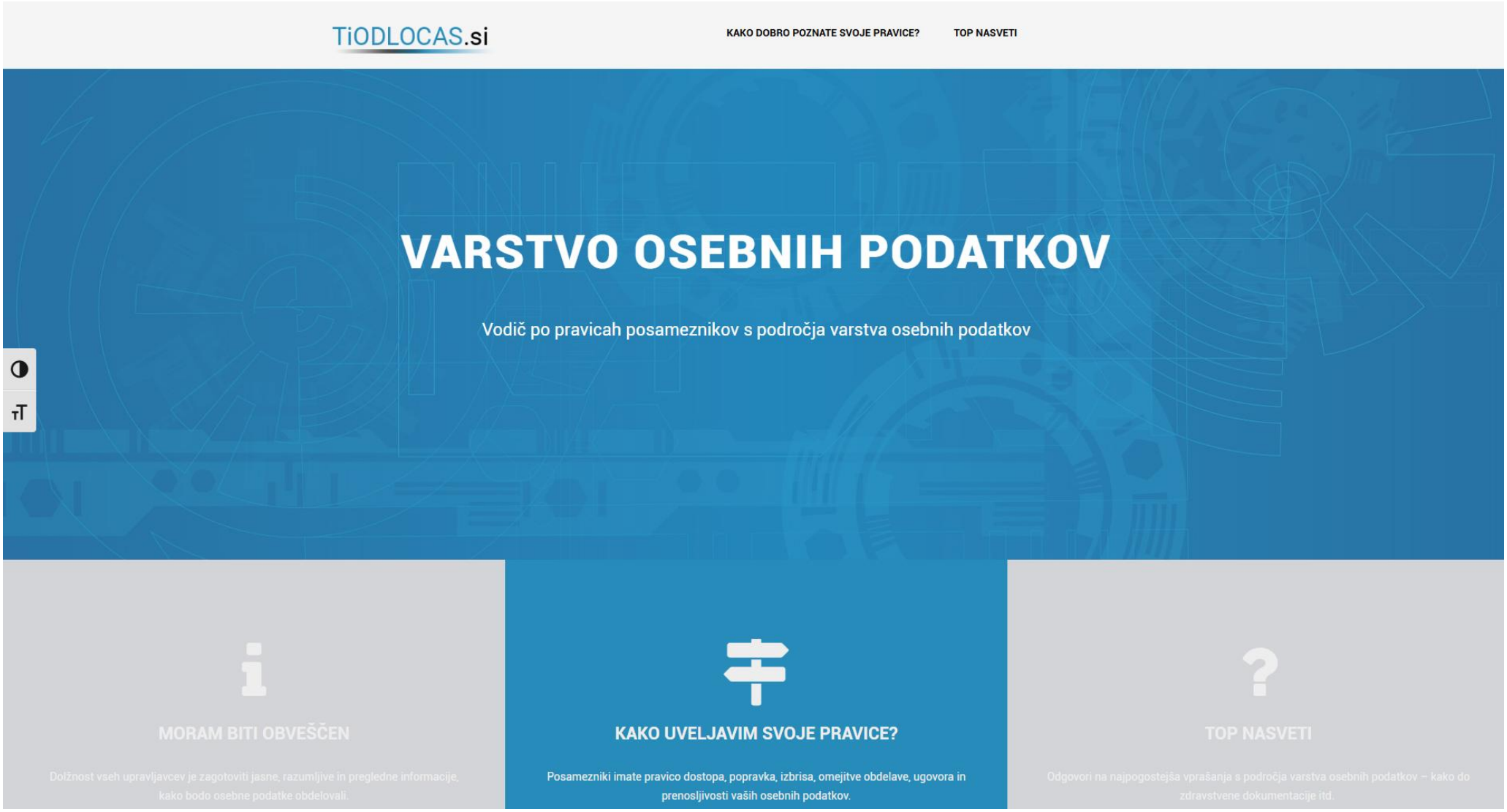
TiODLOCAS.si
KAKO DOBRO POZNATE SVOJE PRAVICE?
TOP NASVETI
VARSTVO OSEBNIH PODATKOV
Vodič po pravicah posameznikov s področja varstva osebnih podatkov
MORAM BITI OBVEŠČEN
Dolžnost vseh upravljavcev je zagotoviti jasne, razumljive in pregledne informacije, kako bodo osebne podatke obdelovali.
KAKO UVELJAVIM SVOJE PRAVICE?
Posamezniki imate pravico dostopa, popravka, izbrisa, omejitve obdelave, ugovora in prenosljivosti vaših osebnih podatkov.
TOP NASVETI
Odgovori na najpogostejša vprašanja s področja varstva osebnih podatkov – kako do zdravstvene dokumentacije itd.

Kako zaščititi svojo digitalno identiteto?

Kaj je digitalna identiteta?
Vse, kar o vas obstaja **v digitalnem svetu**:

- Uporabniška imena, e-poštni naslovi, profili (npr. e-Kmetija, Gmail, Facebook)
- Fotografije, objave, komentarji
- Digitalni certifikati, mobilna identifikacija (npr. smsPASS)

5 ključnih korakov za zaščito:

1. **Uporabljaj močna in različna gesla**
   Ne isto geslo za vse račune!
2. **Vključi dvofaktorsko avtentikacijo**
   Npr. koda prek SMS-a ali aplikacije Authenticator
3. **Ne deli svojih podatkov z neznanci**
   Tudi če izgledajo uradno – vedno preveri pošiljatelja!
4. **Redno posodabljaj naprave**
   Posodobitve odpravljajo varnostne luknje
5. **Upravljaj svoje profile**
   Nastavi zasebnost na družbenih omrežjih, preveri, kaj delite

Nevarnosti ob slabi zaščiti:

- **Kraja identitete** (npr. nekdo pošilja sporočila v vašem imenu)
- **Finančna goljufija**
- **Nepovratna izguba podatkov**

1. Prepoznavanje in ocena tveganj

- analiza podatkov o bolniških staležih, nesrečah pri delu, fluktuaciji itd.
- analiza procesov in struktur, povezanih z duševnim zdravjem
- dobre prakse, viri podpore
- opisi delovnih nalog
- analiza odzivov zaposlenih s pogovori, anonimnimi anketami itd.

2. Načrtovanje ukrepov

- izvedljiv akcijski načrt z opredeljenimi tveganji
- način poteka dejavnosti
- odgovorne osebe
- pričakovani rezultati

3. Izvedba ukrepov

- izvajanje daljše obdobje
- ujemanje z delovnimi procesi

4. Pregled rezultatov

- vrednotenje rezultatov
- ocena rezultatov z različnih vidikov (zaposlenih, vodstva, lastnikov)
- ugotavljanje prednosti in slabosti načrta ter izboljšave

5. Ugotovitve in kontinuiteta izvajanja

- zaključki in ugotovitve na osnovi zbranih podatkov
- priprava strategije za prihodnje postopke in spremembe
- dolgoročna usmeritev
- komuniciranje z zaposlenimi

Resnične zgodbe in pasti iz digitalnega sveta

Primer 1: Lažna subvencija
Kmet prejme e-pošto s podpisom *"Agencija RS za kmetijske podpore"*, kjer piše, da mora **v 24 urah** potrditi svojo vlogo. Klikne povezavo, vnese svoje podatke – nekaj dni kasneje ugotovi, da je bil prijavljen v sistem, ne da bi za to vedel.

➡️ **Past:** Povezava je vodila na **ponarejeno spletno stran**.

Primer 2: Ukraden telefon – odprta vrata
Kmet izgubi pametni telefon brez gesla. Na telefonu je aplikacija za bančništvo in dostop do e-pošte. Neznanec s pomočjo aplikacij dostopa do osebnih dokumentov in pošlje lažna sporočila njegovim stikom.

➡️ **Past:** Naprava ni bila **zaklenjena** ali zaščitena z dvofaktorsko prijavo.

Primer 3: Objavljena slika delavca
Kmet objavi fotografijo sezonskega delavca med obiranjem sadja. Kasneje dobi opozorilo, da ni imel soglasja za objavo fotografije, kjer je oseba prepoznavna.

➡️ **Past:** Kršitev **varstva osebnih podatkov (GDPR)**.

Kaj se lahko iz tega naučimo?

- Previdno s povezavami in e-sporočili
- Zaščiti naprave z geslom ali prstnim odtisom
- Pred objavo fotografij z osebami **vedno pridobi dovoljenje**